PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA ● 2021. február 13.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ PRÓBAÉRETTSÉGI VIZSGA

2021. február 13.

Az írásbeli vizsga időtartama: 180 perc

Nyomtatott nagybetűvel töltse ki!

Név	
E-mail cím	
SG-s csoport	
Pontszám	

STUDIUM GENERALE TÖRTÉNELEM SZEKCIÓ

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, **egyértelmű jelöléseket** alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló kipontozott helyet**!

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tudatosítsa, hány részfeladatból áll a feladat, és oldja meg az összeset!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!
- A feladatok megoldásához használhatja a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt. Ügyeljen arra, hogy a személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!

Javaslatok a szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásához:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja fel a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerezhető információkat, következtetéseket!
5. Tárja fel a probléma előzményeit, okait, következményeit!
6. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit, nézőpontját, véleményét!
7. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve piszkozatot!
8. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
9. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesírásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszék javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

Eredményes munkát kívánunk!

1. A feladat Julius Caesar egyeduralmával kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a forrásrészletek és saját ismeretei segítségével!

„Caesar nem azért békítette ki Crassust és Pompeiust, mintha azt akarta volna, hogy egyetértésben éljenek, hanem mert látta nagy befolyásukat és tisztában volt azzal, hogy mindkettőjük, vagy legalább egyikük pártfogása nélkül nem juthat hatalomhoz."

/*egy római történetíró írása*/

„Már a régi időben is sok zavart okozott a rómaiaknak, hogy nem értették és nem vették kellőképpen tekintetbe a hold- és napév különbözőségét; így aztán az ünnepek és az áldozati napok fokozatosan eltolódtak, és nemegyszer éppen ellenkező évszakban tartották meg őket, mint ahogy a vallás eredetileg előírta."

/*egy görög származású, ókori római történetíró írása*/

„Egyéb cselekedetei és mondásai épp eleget nyomnak a latban, hogy kimondjuk: visszaélt hatalmával, és nem ok nélkül gyilkolták meg […]"

/*részlet Jacek Bochenski: Az isteni Julius c. művéből*/

a) Mi volt a neve a három római államférfi között létrejött szövetségnek? (*0,5 pont*)

.....

b) Fogalmazza meg, mi lehetett Caesar, Crassus és Pompeius szövetségre lépésének célja! (*1 pont*)

.....

.....

c) Soroljon fel két olyan reformintézkedést, amelyet Caesar egyeduralma alatt vezetett be! (*elemenként 0,5 pont*)

.....

d) Írja le melyik évben ölték meg Caesart! (*0,5* pont)

.....

e) Fejtse ki, mi lehetett a gyilkosság kiváltó oka! (*1 pont*)

.....

.....

4 pont	

2. A feladat a feudális társadalmi berendezkedéssel kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

a) Egészítse ki a szöveg hiányzó részeit úgy, hogy az helyes legyen**!** *A keretben szereplő szavakat írja a pontozott vonalakra! Minden szót csak egyszer használhat! Négy szót nem kell felhasználnia!* (*elemenként 0,5 pont*)

„A vazallus és a(z) …… között kétoldalú magánjogi jogviszony jött létre. Ez a korai hűbéri jogban azt jelentette, hogy a vazallus ura védelmébe, hatalmába […] kommendálta magát és holtig tartó engedelmességet fogadott, az úr pedig gondoskodott eltartásáról és védelméről. […] A commendatio egyik oldalról egy önátadási aktust jelentett, míg a másik oldalról a hódoló kezének elfogadását, ezért a kötelezettségek megtartására vonatkozó …… követte. […] A 12. századra kialakultak a hűbéri öröklés szabályai is, melyek országonként eltérőek voltak ugyan, de általában a(z) …… (az elsőszülött fiú öröklési joga) elvén álltak. […] A közjog területéhez tartozik a földesúr-jobbágy viszony szabályozása. Ennek a kapcsolatnak a dologi oldalát egyik részről a jobbágy használati joga jelentette a(z) …… és az ahhoz tartozó jogosultságok felett.”

/szövegrészlet egy tankönyvből/

senior	szerződés	hűbéres	primogenitúra
allodiális birtok	eskü	szeniorátus	telek

b) Fejtse ki mit jelent a hűbéri lánc fogalma! (*1 pont*)

.....

.....

3 pont	

3. A feladat I. Károly uralkodásával kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

a) Húzza alá a forrásokhoz kapcsolódó fogalmakat! *Minden forráshoz csak egy fogalom tartozik.* (*elemenként 0,5 pont*)

„[…] kegyesen elrendeljük, hogy ha a főpapok, szerzetesek és világi papok vagy a nemesek bármelyikének földjein vagy birtokán arany-, illetve ezüstbányát fognak találni, amennyiben […] nem tagadják meg a feltárásukat, akkor ugyanők örökre élvezzék […] földjeik birtoklását […], sőt a földjükön talált arany-, illetve ezüstbányákból származó […] királyi jövedelmek harmadrészét is kapják meg teljességgel örökre.”

/I. Károly oklevele 1327/

1. urbura
2. kamara haszna
3. ősiség
4. háramlási jog

„Tudjátok meg, hogy országunk főpapjai, bárói és nemesei egymás között beható és egyértelmű megbeszélést folytatván elénk járulva alázatosan azt kérték tőlünk, hogy mivel kamaránk silány pénze országunk lakosságát igen sújtja […] országunkban mindenütt forgó új, jó pénzt veressünk.” */1323. évi királyi rendelet/*

1. urbura
2. kapuadó
3. pénzverés
4. tized

„[…] a királyságunkon áthaladó kereskedőknek egyetemlegesen és egyenként üdvözletünket kedvezésünkkel [küldjük]. Ezen levelünk tartalmával kijelentjük nektek, hogy királyságunk egészén átmenve javaitokkal és áruitokkal a […] kötelező vámot megfizetvén és megfizetvén a […] a várunknál, amelyet a Száva kikötőjében építettünk, szabadon és biztonságosan közlekedjetek.”

/I. Károly oklevele 1316/

1. koronavám
2. harmincadvám
3. vásártartás joga
4. kapuadó

„[…] határozván elrendeltük és parancsoljuk, hogy minden megyében, minden egyes […] után, amelyen szénával vagy gabonával megrakott szekér képes befordulni vagy azon át kijönni […] a kirovás megtörténte után 15 napon belül 18 dénárt a kamarák ispánjának a kezéhez kell szolgáltatni és fizetni.”

/Károly Róbert 1342. évi dekrétumából/

1. füstadó
2. kamarahaszna
3. kapuadó
4. árumegállító jog

„Károly diplomáciai sikerét mutatja, hogy előkészítő tárgyalás után 1335. november elején csúcstalálkozót hozott össze Visegrádon, ahol a jelenlévők János […] király és fia, a későbbi IV. Károly császár, valamint sógora, az új […] király, III. (Nagy) Kázmér […] voltak. Szeptember óta cseh–magyar osztrákellenes szövetség volt életben […].”

/részlet Romsics Ignác: Magyarország története c. könyvéből/

b) Nevezze meg azt a két országot, amelynek uralkodói I. Károlyon kívül részt vettek a visegrádi királytalálkozón! (*elemenként 0,5 pont*)

.....

c) Fejtsen ki egy intézkedést, amiről megállapodtak a visegrádi királytalálkozón! (*1 pont*)

.....

.....

4 pont	

4. A feladat a felvilágosodás eszmerendszerével kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

a) A forrásrészletek és tudása alapján **állapítsa meg**, hogy igazak-e az állítások! *Tegyen X jelet a táblázat megfelelő oszlopába! Egy sorban csak egy X szerepelhet!* (*elemenként 0,5 pont*)

„Ha a törvényhozó hatalom a végrehajtó hatalommal ugyanabban a személyben vagy ugyanabban a hatósági testületben egyesül, nincsen szabadság, mivel attól lehet tartani, hogy az ilyen uralkodó vagy az ilyen testület zsarnoki törvényeket fog hozni, s azokat zsarnoki módon fogja végrehajtani."

/részlet A törvények szelleméről c. könyvből/

„Minden személy, valamennyi képességével együtt, az általános akarat legfőbb irányítása alatt egyesül, és mindenki testületileg az összesség elkülöníthetetlen részévé fogadunk. […] Minden törvény semmis, ha a nép személyesen nem hagyja jóvá, az ilyen törvény nem törvény."

/részlet A társadalmi szerződésről c. könyvből/

„Az első ember, akinek eszébe jutott, hogy egy darabka földet elkerítvén így szóljon: ez az enyém, aki elég együgyű embereket talált, hogy ezt elhiggyék – volt a polgári társadalom megalapítója. Mennyi bűntől, háborútól és gyilkosságtól, mennyi nyomorúságtól mentette volna meg az emberi nemet, aki ekkor kihúzza a karókat […]."

/részlet Rousseau egy könyvéből/

Állítás	Igaz	Hamis
Montesquieu szerint a kormány feladata az állam irányításához szükséges törvények meghozatala.		
Rousseau szerint minden hatalom forrása a nép.		
A deisták világfelfogása szerint Isten egyenlő a természettel.		
Montesquieu szerint egy ország földrajzi körülményei meghatározzák annak társadalmi és politikai rendszerét.		
Rousseau a tulajdonhoz való jogot egy igazságos társadalom elengedhetetlen kellékének tartotta.		
Adam Smith szerint a kereslet és a kínálat találkozása a termékek „természetes árát" alakítja ki a piacon.		

A 18. század második felében mindinkább érzékelhető lett Nyugat-Európa centrumországainak fejlettsége és a peremterületek lemaradása. […]. Az élenjáró országokhoz több európai állam (például Poroszország, a Habsburg Birodalom, Oroszország) korszerűsítő reformokkal igyekezett felzárkózni. A különböző dinasztiák uralkodóinak elképzeléseit rendeleti úton vezették be, miközben a felvilágosodás eszméire hivatkoztak.

/fiktív szöveg/

b) Nevezze meg az előző forrásban megjelenő kormányzati rendszert! (*1 pont*)

.....

„A monumentális munkának száznegyvenkét szerzője, de összesen talán kétszáz-kétszázötven munkatársa lehetett. A skála a szerény anyagi helyzetű szerkesztő Diderot-tól és D'Alembert-től a vagyonos, sőt dúsgazdag írókig és polgárokig terjedt: például Montesquieu báró, a természettudós Buffon, Holbach báró, a fiziokrata közgazdász Quesnay, Turgot lovag, a legtermékenyebb munkatárs Jaucourt lovag, Voltaire, Rousseau."

/részlet Salamon Konrád – Világtörténet c. könyvéből/

c) Nevezze meg, mit jelöl a „monumentális munka" kifejezés a forrásrészletben! (*1 pont*)

.....

5 pont	

5. A feladat Mária Terézia rendeleteivel kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

a) Állapítsa meg, mely forrásrészletre vonatkoznak az állítások! *Tegyen X jelet a táblázat megfelelő oszlopába! Egy sorban csak egy X szerepelhet!* (*elemenként 0,5 pont*)

A)
„A kérdés egyre inkább országos szintű rendezést igényelt, mert a földesúri kizsákmányolás a század folyamán fokozódott, különösen azokon a vidékeken, ahol a földesúri majorságoknak módjukban állt bekapcsolódni az árutermelésbe. […] 1767 és 1774 között az egész ország területén végbement az úrbérrendezés. […] A különböző földesúri szolgáltatások nagyságát a telekhányad szabta meg. […] Ezenfelül minden jobbágy évente 1 forint cenzust tartozott fizetni. Fenntartotta az urbárium a különféle földesúri monopóliumokat is […]."

/részlet Romsics Ignác – Magyarország története c. könyvéből/

B)
„Az ifjúság helyes nevelését és az egész közoktatásügynek intézését a józan erkölcsű népek mindenkoron oly nagy fontosságúnak tekintették, hogy benne látták országaik legfőbb sarokkövét és az általános jólét alapját. […] Kívánatos volna ugyan, hogy a falusi fiatalság nyári és téli időben egyaránt mindaddig köteleztessék az oktatásban való részvételre, míg a mezei munkák végzésére alkalmas kort el nem érte, ezt azonban csak nagyon kevesektől lehet elvárni."

/részletek a Ratio Educationisból, 1777/

Állítás	„A” forrás	„B” forrás	Mindkettő	Egyik sem
A rendelet tankötelezettséget írt elő 6 és 12 éves kor között.				
A rendelet által érintett kérdés törvényi úton történő rendezését az országgyűlés korábban visszautasította.				
Ez volt az első oktatásügyi állami szabályozás a magyar történelemben.				
A rendelet kiadása hozzájárult ahhoz, hogy később a történészek Mária Teréziát a felvilágosult abszolutista uralkodók közé sorolják.				

„A vámtarifa létrehozói sem tagadták, hogy ez a vámrendszer Magyarországra nézve hátrányos, de ezzel akarták ellensúlyozni azt, hogy Magyarország […] jóval kevesebb adót fizetett, mint az örökös tartományok.”

/részlet Romsics Ignác – Magyarország története c. könyvéből/

b) Írja le, milyen jogi oka volt annak, hogy Magyarország jóval kevesebb adót fizetett, mint az örökös tartományok! (*1 pont*)

.....

.....

„Az új vámtarifa […] azt kívánta elérni, hogy külföldről csak olyan áru jöjjön be, amelyben a birodalom hiányt szenved, külföldre pedig csak olyan áru menjen ki, amelyre a birodalomban nincs szükség. Ennek érdekében differenciált vámtételeket alkalmaztak és kettős vámvonalat állítottak fel: az egyiket a birodalom határán, a másikat Magyarország és az örökös tartományok között.”

/részlet Romsics Ignác – Magyarország története c. könyvéből/

c) Nevezze meg azt a XVII. században kialakult gazdaságpolitikai irányzatot, amelyhez a forrásrészlet köthető! (*1 pont*)

.....

4 pont	

6. A feladat az ipari forradalmakkal kapcsolatos.
Húzza alá azokat az állításokat, amelyek a források alapján igazak! *Minden forráshoz csak egy igaz állítás tartozik.* (*elemenként 1 pont*)

a)

Nagy-Britannia ipari fejlődésének üteme	
Időszak	**Növekedés %-ban**
1800-1810	22,9
1810-1820	38,6
1820-1830	47,2
1830-1840	37,1

1. Nagy-Britannia ipari fejlődése megállt 1830 és 1840 között.
2. Nagy-Britannia ipara nagyobb ütemben fejlődött 1800 és 1810 között, mint az utána következő évtizedben.
3. Nagy-Britannia ipari fejlődésének üteme nagyobb volt 1820 és 1830 között, mint az utána következő évtizedben.

b)

A széntermelés alakulása Angliában	
Év	**Ezer tonna**
1750	5000
1780	6000
1800	11000
1829	16000
1850	44000

1. Angliában 1800-ban kétszer annyi szenet termeltek ki, mint az azt megelőző 50 év alatt.
2. 1800-ban Anglia széntermelése 11 millió tonna volt.
3. A táblázat alapján egyértelmű, hogy 1750 és 1850 között minden évben több szenet bányásztak ki Angliában, mint az előző évben.

c)

Gépi szövőszékek száma Angliában	
Év	**Szövőszékek száma**
1813	2400
1829	55500
1833	100000
1850	250000

1. A táblázat alapján egyértelmű, hogy az Angliában megtermelt textilipari termékek minősége 1813 és 1850 között javult Angliában.
2. A táblázat alapján egyértelmű, hogy 1850-ben két és félszer annyi textilipari terméket termeltek meg Angliában, mint 1833-ban.
3. A táblázat alapján egyértelmű, hogy Angliában 1850-ben több szövőszék volt, mint 1813-ban.

d)

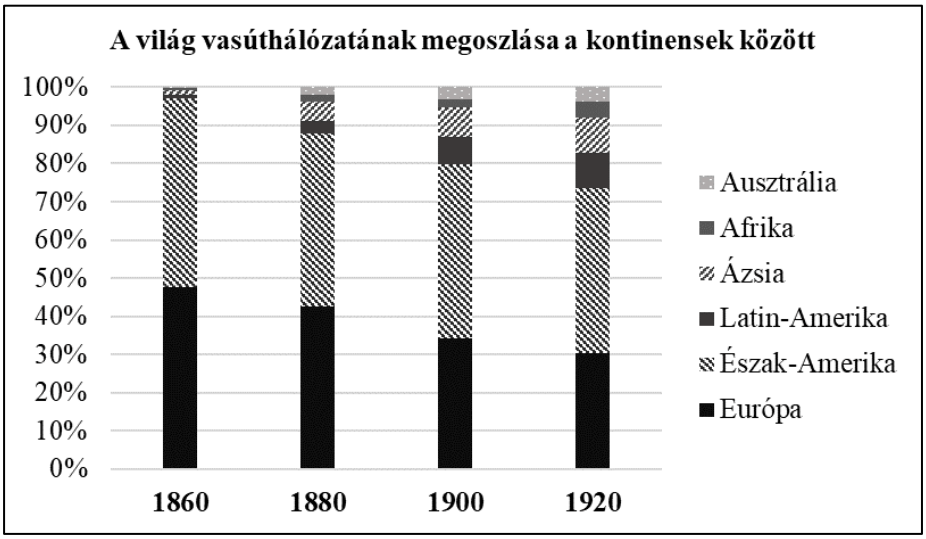

1. A táblázat alapján egyértelmű, hogy Európában kevesebb vasutat fektettek le 1860 és 1880 között, mint 1880 és 1900 között.
2. 1900-ban a világ vasúthálózatának több, mint 40%-a Észak-Amerikában volt.
3. 1860-ban a világ vasúthálózatának több, mint fele Európában volt.

4 pont	

7. A feladat Magyarország dualizmus kori gazdaságával kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

„1. § Állami kedvezményekben részesittetnek:
1. A technika jelen fejlődése szerint berendezett azon gyárak, a melyek Magyarországon eddig elő nem állított czikkeket készitenek.
2. A technika jelen fejlődése szerint berendezett következő, már létező, vagy ezentul felállitandó gyárak, és pedig:
a) azon gyárak, a melyekben sárga rézárúk, [...] munkagépek, gőzgépek és gőzkazánok, [...] aszfalt készül; [...].”

/részlet az 1881. évi XLIV. törvényből/

a) Nevezzen meg két olyan intézkedést, amellyel az állam támogatta Magyarország iparának fejlődését a dualizmus korában! (*elemenként 0,5 pont*)

.....

.....

„A hazai érdekeket szem előtt tartva megvalósította a fél évszázada kidolgozott államvasúti elképzeléseket és egységes magyar közlekedési rendszert alakított ki. Tette mindezt egyéni érdek nélkül és mások egyéni érdeke ellenére. A következetességéről és határozottságáról híres [miniszter] a vasútügy terén elért eredményei miatt joggal kapta a “vasminiszter” jelzőt.”

/kortárs szövegrészlet/

b) Fogalmazza meg milyen gazdasági előnyei voltak a dualizmus korában kiépített vasúthálózatnak! (*1 pont*)

.....

.....

c) Nevezze meg, ki volt a forrásban említett „vasminiszter”? (*1 pont*)

.....

3 pont	

8. A feladat a sztálini diktatúrával kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (*elemenként 1 pont*)

A) „A bűnösség fő és gyakorlatilag egyetlen bizonyítéka, a jogtudomány minden szabályával ellenkező módon, magának a vádlottnak a „beismerő vallomása" volt a vád tárgyat képező bűncselekmények elkövetését illetően. Későbbi felülvizsgálatok bebizonyították, hogy a „beismerő vallomást" fizikai erőszak alkalmazásával kényszerítették ki a vádlottból."

/részlet Hruscsov „A személyi kultuszról és következményeiről" című beszédéből/

B) „Kirov meggyilkolása után elkezdődtek a tömeges megtorlások és a szocialista törvényességet durván sértő cselekmények. […] A tömeges megtorlások 1936 végétől öltöttek roppant méreteket, Sztálinnak és Zsdanovnak ama távirata után, amelyet […] Kaganovicsnak, Molotovnak és a politikai bizottság más tagjainak címeztek."

/részlet Hruscsov „A személyi kultuszról és következményeiről" című beszédéből/

a) Nevezze meg mely jelenségről szól az „A" forrás!

.....

b) Fogalmazza meg saját szavaival, hogy mi lehetett Sztálin célja a „B" forrásban „tömeges megtorlások" -nak nevezett intézkedéssel!

.....

.....

Szovjet plakát, 1951. A felirat jelentése: „A gyermekek legjobb barátja. Éljen a nagy Sztálin!"

c) Írja le, mi volt az előfeltétele annak, hogy egy társadalmi szervezet a sztálini Szovjetunióban működhessen!

.....

A fehér-tengeri csatornát építő kényszermunkásokról készült fotó

d) Fogalmazza meg saját szavaival, mi lehetett az ideológiai célja a képen láthatóhoz hasonló kényszermunkatáborok létrehozásának!

.....

.....

4 pont	

9. A feladat a magyarországi német megszállással kapcsolatos.
Válaszoljon a kérdésekre a források és saját ismeretei alapján!

a) Állítsa időrendi sorrendbe a képeket, majd **válaszoljon** a hozzájuk tartozó kérésekre! (*elemenként 0,5 pont*)

A)

Szovjet katonák Budapest utcáin a város bevételét követve

B)

Megindítják a magyarországi zsidók tömeges deportálását

C)

Budapest ostroma

D)

Margaréta hadművelet

1.	2.	3.	4.

b) Fogalmazza meg saját szavaival, miért volt szükséges a „D” forrásban megjelenő hadművelet végrehajtása! (*1 pont*)

.....

.....

[…] pártja és hungarista mozgalma a tisztikar fiatalabb generációja körében bizonyos fokú népszerűséget élvezett, szociális propagandája a munkásság és kispolgárság rétegeit célozta meg, ideológiája igazodott a nemzetiszocializmus antiszemita kampányához. A Nyilaskeresztes Párt rendelkezett a hivatásos tisztek által kiképzett karhatalommal is, sőt vezetésre többé-kevésbé alkalmas tagjai is voltak, akik átvehették az ország diktatórikus irányítását.

/fiktív szöveg/

c) Nevezze meg a forrásban aláhúzott párt vezetőjét! **Milyen** tisztséget töltött be a hatalomátvételt követően? (*elemenként 0,5 pont*)

.....

d) Fejtse ki, mit jelent a totális háború fogalma! (*1 pont*)

.....

.....

5 pont	

10. A feladat a kétpólusú világrenddel kapcsolatos!
Válaszoljon a források és saját ismeretei alapján az alábbi kérdésekre! (komplex feladat)

a) Állapítsa meg a megadott forrásokról, hogy a nyugati vagy a keleti blokkra jellemzőek!
Írja a források betűjelét a táblázat megfelelő helyére! (*elemenként 0,5 pont*)

A) „Jellemző volt, hogy a tartós fogyasztási cikkek megvásárlása nagy erőfeszítést igényelt. A mosógép és a televízió ára magas volt, így ritkán lehetett őket cserélni. A személygépkocsik esetén pedig még a szerény vásárlóerőt sem tudta követni a kínálat: a korszerűbb modellekre 4-5, de esetenként akár 10 évet is várni kellett.”

B) „Az állampárton belül katonai fegyelem uralkodott és ez egyre jobban átterjedt az egész társadalomra. Militarizálódtak a mindennapok, az egész ország háborús hisztériában élt. Az állampárt háborút viselt a társadalom különböző csoportjai ellen, és közben a III. világháborúra készült az ellenséges tábor ellen.”

C) „Az országban 1948 júniusában végrehajtott pénzreform után áttértek a szociális piacgazdaság elveire. Eszerint az államnak nem szabad beavatkoznia a piaci folyamatokba, de szükséges a versenygazdaság intézményi rendszerének szociális indíttatású szabályozása.”

D) „A párt már az óvodákban elkezdte az ideológiai képzést. A gyerek azután kisdobos, majd úttörő lett, később a DISZ-be került. Persze, csak ha megfelelő származású volt, vagyis nem volt osztályidegen vagy vallásos és szülei nem voltak internálva, kitelepítve, esetleg börtönben. Az ilyen származás súlyos hátrányt jelentett az egyetemi felvételiknél és az elhelyezkedésnél is.”

E) „A négyszeresére emelkedett olajár az 1974–76-os évekre világméretű recessziót váltott ki. A jövedelem a fejlett ipari országoktól az olajtermelőkhöz vándorolt, miközben a gazdasági termelés a korábbiakhoz képest magas infláció mellett stagnált vagy visszaesett, ami magas munkanélküliséghez vezetett.”

F) „Az 1970-es években ezek az országok a világ ipari termelésének 30 százalékát adták, de a világkereskedelemből ehhez képest elenyésző, ráadásul folyamatosan csökkenő mértékben részesedtek. Ezen országok egymás között is viszonylag kis mértékben kereskedtek, így nem használhatták ki a nagy piacok előnyeit.”

Keleti blokk országai	Nyugati blokk országai

Elnök Úr, tárgyalhatunk! (karikatúra 1962)

b) Fogalmazza meg, a hidegháború mely jellemzőjére utal a karikatúra! (*1 pont*)

.....

c) Magyarázza meg saját szavaival, hogy a karikatúrán bemutatott jelenség hogyan járulhatott hozzá egy újabb világháború elkerüléséhez! (*1 pont*)

.....

.....

d) Húzza alá az állítás részeit, úgy, hogy az igaz legyen! (*elemenként 0,5 pont*)

A **tervgazdaságra/piacgazdaságra** jellemző a szabadverseny **támogatása/korlátozása**.

6 pont	

11. A feladat a Kádár-rendszer kultúrpolitikájával kapcsolatos!
Oldja meg az alábbi feladatokat a források és ismeretei segítségével

a) Döntse el az alábbi forrásokról, hogy a 3T rendszerben melyik kategóriába tartozhattak!
Írja a források betűjelét a táblázat megfelelő helyére! (*elemenként 0,5 pont*)

Tiltott	Tűrt	Támogatott

A)
Haynaunak indultál. Ez rég volt, mondják
Megszelídültél. Naftalinba tetted
a kötelet s előkerült a kolbász
Azt hallom, hogy szeretnek.
[…]
Erős vagy. Néked a hatalom minden,
más nem számít. Ezért, hogy alkirályi
székedből még legjobb barátaid sem
tudnak kiintrikálni.
[…]
A szabadság csodaszarvasát űztük
négyszáz éve. De ki fut most utána?
Te érted el. Szívós vagy. Egy országot
toltál át Ázsiába
/*Faludy György: Egy helytartóhoz 25 év után (részlet)*/

B)
Mint az omladék, úgy állnak
a gyárak,
de még
készül bennük a tömörebb sötét,
a csönd talapzata.
S a szövőgyárak ablakán
kötegbe száll
a holdsugár,
a hold lágy fénye a fonál
a bordás szövőszékeken
s reggelig, míg a munka áll,
a gépek mogorván szövik
szövőnők omló álmait.
S odébb, mint boltos temető,
vasgyár, cementgyár, csavargyár.
Visszhangzó családi kripták.
A komor föltámadás titkát
Őrzik ezek az üzemek.
/*József Attila: Külvárosi éj (részlet)*/

C)
„És mielőtt örökre sírba zártan
Pihente volna álmái a halott,
A szakszervezet oszlopcsarnokában
Feküdt öt éjt és öt napot.

És a tömeg, a nép patakzott,
Jött és zászlókat lengetett,
Hogy megnézze a sárga arcot,
S a vörös érdemrendeket.

Jöttek. S a földre ráborulva
Oly zord volt a fagy, mintha még
E test magával vitte volna
Az ország minden melegét.

És öt éjjel virrasztott gyászban
Moszkva, mikor ő elaludt.
És szomorúságos vigyázzban
őrködte hold és néma út.”
/*Vera Inber: Öt éj és öt nap*/

D)
„Azt hiszed, hogy nyílik még a sárga rózsa
Azt hiszed, hogy hallgatunk a hazug szóra
Azt hiszed, hogy mindig mindent megbocsátunk
Azt hiszed, hogy megtagadjuk minden álmunk

[…]

El ne hidd azt, bárki mondja, hogy ez jó így
El ne hidd, hogy minden rendben, bárki szédít
El ne hidd, hogy megváltoztunk vezényszóra
El ne hidd, hogy nyílik még a sárga rózsa
Sárga rózsa”
/*Illés együttes: Miért hagytuk, hogy így legyen (részlet)*/

E)

„és a csillagos estben ott susog immár harminc / évgyűrűjével a drága júdásfa”

/Nagy Gáspár: „A Fiú naplójából” című versének kezdő sorai/

F)

„Hol zsarnokság van,
ott zsarnokság van
nemcsak a puskacsőben,
nemcsak a börtönökben,

nemcsak a vallató szobákban,
nemcsak az éjszakában
kiáltó őr szavában,
ott zsarnokság van

nemcsak a füst-sötéten
lobogó vádbeszédben,
beismerésben,
rabok fal-morse-jében,

nemcsak a bíró hűvös
ítéletében: bűnös!
ott zsarnokság van
nemcsak a katonásan”

/Illyés Gyula: Egy mondat a zsarnokságról (részlet)/

b) Fogalmazza meg saját szavaival, miért nevezték Magyarországot a keleti blokk „legvidámabb barakkjának”! (*1 pont*)

.....

.....

4 pont	

12. A feladat a mai magyar demokrácia intézményrendszerével kapcsolatos.
Oldja meg a következő feladatokat a megadott forrás és ismeretei segítségével!

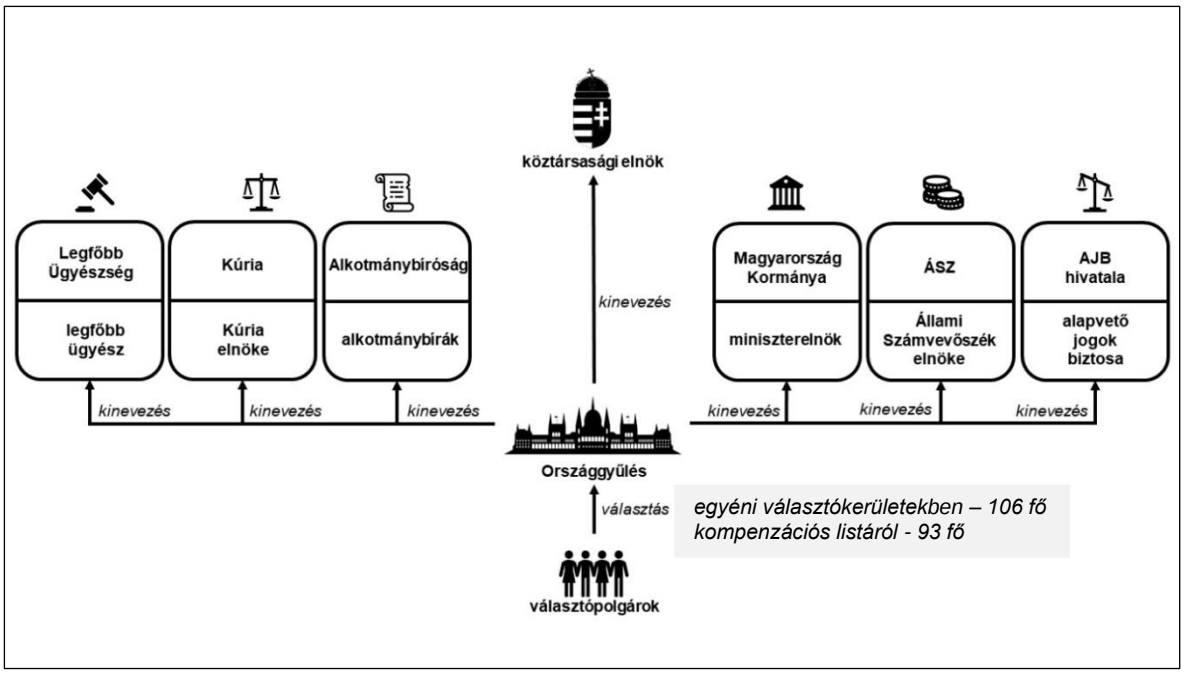

Magyarország demokratikus intézményrendszerének működése

a) Húzza alá a fogalmakra vonatkozó igaz állításokat. Minden fogalomhoz két helyes állítás tartozik! (*elemenként 0,5 pont*)

A. köztársasági elnök

1. A miniszterelnök választja.
2. Megbízatása 4 évre szól.
3. A hadsereg főparancsnoka.
4. A végrehajtó hatalom gyakorlója.
5. Jogában áll feloszlatni a parlamentet.

B. népszavazás

1. A közvetett demokrácia eszköze.
2. Tilos tartani közkegyelem gyakorlásáról.
3. Csak akkor érvényes, ha a szavazatok több, mint fele igenlő.
4. Az eredményes népszavazás döntése nem kötelező érvényű az országgyűlésre nézve.
5. Kezdeményezheti a köztársasági elnök is.

C. országgyűlés

1. A képviselők többségét egyéni választókerületekben választják.
2. Fő feladata a törvények végrehajtása.
3. 2011 óta 386 tagú.
4. Az Alkotmánybíróság tagjait és a legfőbb ügyészt is az országgyűlés választja
5. A mindenkori kormánynak felelős.

b) Fogalmazza meg röviden, mit jelent pontosan a választójog azon két tulajdonsága, hogy „általános” és „egyenlő”! (*elemenként 0,5 pont*)

.....

.....

.....

4 pont	

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **kettőt** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:
egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,
egy, a **magyar történelemre** vonatkozó ***h*osszú** feladat.
A rövid egyetemes és a hosszú magyar feladat **más korszakra –** az egyik az 1849-ig tartó, a másik az 1849 utáni korszakra - vonatkozzon!

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Korszak	Sorszám	Feladat	A feladat típusa
Egyetemes történelem	1849-ig	13.	Középkori céhes ipar	rövid
	1849 után	14.	Az Európai Unió intézményrendszere	rövid
Magyar történelem	1849-ig	15.	Erdély sajátos etnika és vallási helyzete	hosszú
	1849 után	16.	Bethleni gazdasági konszolidáció	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát**!

A következő táblázatban feltüntettük a két választási lehetőséget.
Jelölje X-szel a választását a megfelelő sorban! Csak az egyik lehetőséget jelölje!

A választott feladatok sorszáma	Választásának jelölése X jellel
13. és 16.	
14. és 15.	

A feladatok közül **csak a választott kettőt dolgozza ki**! Válaszait az azonos típusú feladatokat követő pontozott vonalakra írja!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

13. A feladat a középkori céhes iparhoz kapcsolódik. (rövid)
Mutassa be a források és saját ismeretei alapján, mi volt a mesterré válás folyamata egy céhen belül. *Válaszában térjen ki a céhes ipar jellemzőire is!*

„8. Minden takácsmester csak egy tanulót tarthat a házában, azt is csak négy évre és 4 párizsi livre fejében, vagy ötévi szolgálatra 60 párizsi souért, vagy hatévi szolgálatra 20 párizsi souért, vagy hétévi szolgálatra fizetség nélkül.

9. A takácsmester hosszabb ideig tartó szolgálatra a nagyobb fizetség fejében vehet maga mellé tanulót, de kevesebbért nem.

10. A tanuló megválthatja magát a szolgálat alól, ha a mester beleegyezik, de csakis négy év leszolgálása után. De a mester sem el nem adhatja, sem meg nem válhat tőle, ha tanulója a négy esztendőt le nem szolgálta."

/részlet a párizsi takácsok XIII. századi céh szabályzatából/

14. Az alábbi feladat az Európai Unió intézményrendszeréhez kapcsolódik. (rövid)
Ismertesse a források, valamint saját ismeretei segítségével az Európai Unió rendes jogalkotási eljárását, valamint az abban résztvevő három uniós intézmény felépítését! *Térjen ki arra, hogy hol érvényesülnek a tagállami, a közösségi, illetve az állampolgári érdekek!*

„[A két uniós intézmény] első, vagy második olvasatban fogadja el a jogalkotási javaslatot. Ha a két intézmény második olvasatban sem jut megállapodásra, akkor összehívják az egyeztetőbizottságot. Amennyiben az egyeztetőbizottságban kialakított szöveg mindkét intézmény számára elfogadható a harmadik olvasatban, akkor a jogalkotási aktust elfogadják. Amennyiben egy adott jogalkotási javaslatot az eljárás bármelyik szakaszában elutasítanak, vagy a [két uniós intézmény] nem tud kompromisszumra jutni, akkor a javaslatot nem fogadják el, és az eljárás véget ér."

/az Európai Tanács hivatalos oldalán található szöveg/

A választott rövid, az egyetemes történelemre vonatkozó feladat (13. vagy 14.) sorszáma: .....

A feladat kidolgozása:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok		Elérhető	Elért
		Pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
Összpontszám		17	

15. A feladat az Erdélyi Fejedelemség etnikai és vallási helyzetével kapcsolatos. (hosszú) **Mutassa be** a források és ismeretei segítségével az Erdélyi Fejedelemség etnikai és vallási helyzetét! *Válaszában térjen ki a rendi nemzetekre, azok közigazgatására, az Erdélyi Fejedelemség államszervezetében betöltött szerepükre, valamint a bevett vallásokra!*

„Urunk ő felsége, miképpen ennek előtte való gyűléseibe országával közönséggel [közösen] az religió [vallás] dolgáról végezött, azonképpen mostan és ez jelen való gyűlésbe azont erősíti, tudniillik hogy midőn helyükön az prédikátorok az evangéliumot prédikálják, hirdessék, ki-ki az ő értelme szerént, és az község ha venni akarja, jó, ha pedig nem, senki kényszerítéssel ne kényszerítse az ő lelke azon meg nem nyugodván, de oly prédikátort tarthasson, az kinek tanítása ő néki tetszik. Ezért pedig senki az superintendensek [egyházi elöljárók] közül, se egyebek az prédikátorokat meg ne bánthassák, ne szidalmaztassék senki az religióért senkitől, az előbbi constitutiók [rendelkezések] szerint, és nem engedtetik ez senkinek, hogy senkit fogsággal avagy helyéből való priválással [elmozdítással] fenyegessen az tanításért, mert az hit Istennek ajándéka, ez hallásból lészen, mely hallás Istennek igéje által vagyon.”

/a tordai országgyűlés határozata/

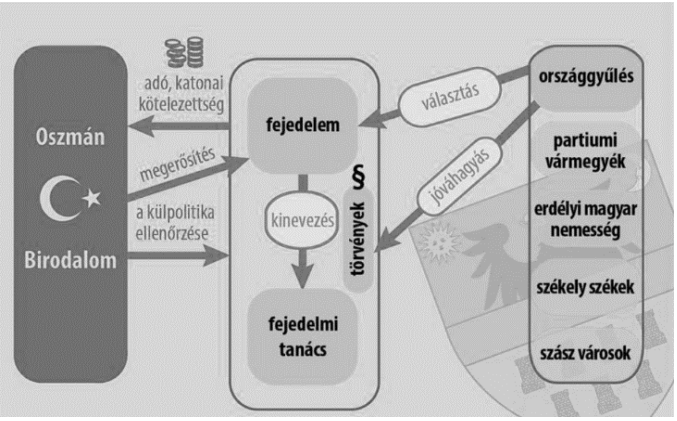

Az Erdélyi Fejedelemség kül- és belpolitikai viszonyai

„Intyük [intjük] a nemes országot, Erdélyt, mint édes hazánkat, sőt megmaradásoknak örökségéért az Istenre kénszeríttyük [kényszerítjük] az egy dologból. látván mind jelenvaló, mind következendő állapottyokat [állapotukat], hogy a székely nemzetséget a mi tőlünk nékik adott szabadságokban tartsák meg, és successorunkat [utódunkat] is intjük, erre légyen fő gondgya [gondja]. Így mind az országnak, s mind magának a birodalma örökösebb lehet. A székelységet pedig mint kedves híveinket intjük fejenként, szolgállyanak [szolgáljanak] híven hazájoknak, és az országban szép egyességgel alkuván, igyekezzenek az egész Magyar nemzetségnek megmaradására.”

/Bocskai István végrendelete/

16. A feladat a Bethleni gazdasági konszolidációval kapcsolatos. (hosszú)
Mutassa be a források és saját ismeretei segítségével a Bethleni gazdasági konszolidáció lépéseit, és annak hatásait! *A feladat kidolgozása során a gazdasági világválság előtti időszakra fókuszáljon!*

„Magyarország kormánya a felvételi kérelmét az ország óriási többségére támaszkodva, azon őszinte szándékkal nyújtotta be, hogy a népszövetségi Egyességokmány s a békeszerződés rendelkezéseit megtartsa, s összes nemzetközi kötelezettségeinek eleget tegyen."
/Bánffy Miklós külügyminiszter nyilatkozata 1922/

A KORONA ÉRTÉKROMLÁSA		
Időpont	100 magyar korona értéke svájci frankban	Egy aranykorona értéke papír-koronában
1914. jún.	104,28	1,01
1918. okt.	44,25	2,37
1919. márc.	22,46	4,68
1919. aug.	11,62	9,87
1919. dec.	3,20	34,32
1920. dec.	1,24	106,38
1921. dec.	0,76	137,84
1922. dec.	0,23	466,06
1923. dec.	0,03	6 442,00
1924. máj.	0,0065	17 866,00

A korona értékromlása 1914. jún.-1924. máj.

„Tisztelt nemzetgyűlés! Szeretném a köztudatba belevinni, hogy a trianoni béke következtében lefegyverzett Magyarországban a kultusztárca voltaképpen honvédelmi tárca is. Honvédelmi tárca olyan értelemben, hogy most elsősorban a szellem, a művelődés fegyvereivel kell védeni hazánkat, és ezekkel az eszközökkel kell mindig újból és újból bizonyítanunk a világ nemzetei előtt, hogy a magyar viszontagságos életének második ezer esztendejében is életképes, erős és hogy bántani nagy történelmi igazságtalanság."
/Klebelsberg Kunó a költségvetési vitában elhangzott felszólalásából 1925/

A választott hosszú, a magyar történelemre vonatkozó feladat (15. vagy 16.) sorszáma: .....

A feladat kidolgozása:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok		Elérhető	Elért
		Pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T	4	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
Összpontszám		33	

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	1. Julius Caesar egyeduralma	4	
	2. Feudális társadalmi berendezkedés	3	
	3. Károly Róbert gazdaságpolitikája	4	
	4. Felvilágosodás eszmerendszere	5	
	5. Mária Terézia reformjai	4	
	6. Ipari forradalmak	4	
	7. Magyarország dualizmus kori gazdasága	3	
	8. Sztálini diktatúra	4	
	9. Magyarországi német megszállás	5	
	10. Kétpólusú világrend	6	
	11. Kádári kultúrpolitika	4	
	12. Mai magyar demokrácia	4	
	Összesen	**50**	
	I. Elért pontszám egész számra kerekítve		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	13. Középkori céhes ipar	17	
	14. Európai Unió intézményrendszere	17	
	15. Erdélyi Fejedelemség	33	
	16. Bethleni gazdasági konszolidáció	33	
	Összesen	**50**	
	II. Elért pontszám egész számra kerekítve		
	I.+II. Az írásbeli vizsgarész pontszáma	**100**	